

„Hun bruger dette Redskab som et Insekt sine Følehorn“, sagde en af hendes Venner, og hendes Uvenner kaldte det „hendes store Forsvarsvaaben“.

Hvor stor Betydning Religion og Moral end fik for hendes syge Sind, saa fandt hun dog meget tidlig andre rige Lægedomskilder. Syv Aar gammel tog hun fra Dagligstuebordet Miltons „Tabte Paradis“. Faa Maaneder senere kunde hun det meste af Digtet udenad og havde for første Gang erfaret, at der er Glæde og Hjælp i intellektuel Beskæftigelse. Hendes udmærkede Skoleundervisning lærte hende det samme: „der i Skolen“, siger hun, „var det, at et intellektuelt Liv begyndte, og deri fandt jeg den Gang som altid senere en Tilflugt mod moralsk Lidelse og en uudtømmelig Kilde til moralsk Styrke og Glæde“. Hjemme læste hun højt: Levnedsskildringer, Historie, Kritikker, for sig selv: Shakespeare om Aftenen foran Kaminilden, og fra sit fjortende Aar Aviserne, som hun gjemte for de andre, til hun kunde liste sig bort med dem, for, uden hun selv vidste det, at arbejde sig ind i, hvad hun senere skulde faa Brug for. Desuden syede hun og Søstrene alt deres Tøj selv — bogstavelig alt, undtagen Skoene — og hjalp deres Moder i Huset. Dette blev imidlertid kun smaa Forarbejder til den Tid, da hun rigtig tog fat for at lære. Det var da først en Række religiøse og filosofiske Arbejder, hun gav sig i Kast med. Og under denne Læsning skiftede hun — meget langsomt — Standpunkt. Hun har givet en stærkt sammentrængt, og allerede derfor ikke fyldestgørende Fremstilling af den Udvikling, der førte hende fra Kristendom til, hvad hun kalder: „filosofisk Atheisme“ (Forkastelse af Troen paa Gud).

Nødvendighedens og Lovmæssighedens Idé, siger hun, gik op for mig. Hun „overvældedes stundom af de Vidder, der aabnede sig for hende“, og ved den uhyre Forandring, det vilde frembringe i hendes moralske Anskuelser. „Men min arbejdende Hjerne og mit bankende Hjerte blev roligt, og en Følelse, mere lig Fred end noget, jeg før nogen Sinde kjendte, lagde sig over mit angstfulde Sind“. Hun opgav Troen paa „en af Love uafhængig, selvbestemmende Magt i den menneskelige Vilje“, og hun tilføjer: „Jeg kan med Rette sige, at, hvis jeg har haft Velsignelsen af Styrke i Sorg og Ulykke, Sygdom og Slid, under et Liv, der har været alt andet end let, saa skyldes dette min Tillid til evige, uimodstaaelige Love, der arbejde i hele